

Učiteljski tovariš

Stanovsko političko glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Franciškanska ulica 6/I. Rokopise ne vračamo. Neprankiranih pisem na sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 Dn. za inozemstvo 80 Dn. Člani sekcije J. U. U. plačajo list i članstvo. Oglasi po omili in dogovoru, davok posebe. Polj. šeh. rač. 11.197. Telefon 3113

Intelektualka in sedanji socialni položaj

Naš čas ni naklonjen sodelovanju žensk, predvsem poročenih žem pri reševanju skupnih nalog človeštva. Jasno odseva to dejstvo iz naših meščanskih listov, ki registrirajo z velikim veseljem vsak najmanjši udarec delu poročenih žem pri nas in po drugod in se menda pri tem ne zavedajo, da sestavljajo ženske gotovo nad polovico armade njih čitateljev. Če bi se tega dejstva zavedali, bi najbrže ne prinašali z debelo tiskanim naslovom notic, kakor »Na Solnograškem odpuščajo omožene učiteljice« (v resnici so samo nekatere upokojili) itd. Prav tako se tudi v nekaterih naših najvažnejših ustanovah baš zato, ker v njih nimajo ženske zastopstva, vedno znova načena vprašanje odpusta poročenih učiteljic in se celo odreka učiteljici sposobnost, da bi lahko zadovoljivo upravljala in vodila šolo, ko je že nešteto učiteljic tudi pri nas s požrtvovalnim delom in odlično sposobnostjo dokazalo, da zna rešiti tako nalogo prav tako dobro, če ne bolje kot njen moški tovariš.

Boj poklicnih in delovnih žensk z neprijaznim javnim mnenjem postaja tudi pri nas vedno trši prav zato, ker se vedno znova na nje meče krivda na današnji krizi in z njo združeni brezposelnosti. Seveda je to samo varanje širokih množic, kajti tisti, ki tako govorijo, že vedo, da je splošna brezposelnost samo posledica do korenin gnilega svetovnega gospodarstva, ki je potrebno bolj temeljite preosnove, kakor pa samo te, da se odstranijo poročene žene iz javnih služb. Vsak, ki ima količkaj vpogleda v javno življenje in v gospodarstvo, ve, da bi to bila le majhna kaplja, ki bi v suši našega gospodarstva prav nič ne zalegla in bi se niti na površju ne poznala, kamoli da bi segla do korenin. Prav gotovo bi eno ali dve leti po taki delni ali popolni redukciji poročenih žem bilo kljub temu spet še večje število inteligentov brezposelnih, saj se pri današnjem gospodarskem stanju število brezposelnih vedno bolj veča.

Za nas ženske mora veljati načelo: Nesporno je dejstvo, da je dandanašnja oblika gospodarstva, kapitalizem, ki na podlagi svobodnega trgovanja omogoča, da se kopiči premoženje neomejeno v rokah manjšine človeštva, popolnoma odpovedalo. Moški so ustvarili sedanji kapitalistični gospodarski red, za katerega sedaj vendar že vsi priznavajo, da se je preživel, saj skuša vsaka politična stranka reševati gospodarsko vprašanje po svoje. Moški naj sedaj tudi gledajo, kako bodo preosnovali naše gospodarsko in z njim zvezano družabno življenje, kako bodo rešili svet. Pri reševanju nedostatkov sedanjega gospodarskega reda imajo ženske dosedaj še jako malo besede, ker je ravno gospodarstvo popolnoma v moških rokah. Moški imajo v rokah svetovne institucije, kakor n. pr. Mednarodni urad dela. Tudi pri gospodarskih konferencah sodelujejo samo moški, ki imajo sploh vsa gospodarstvena vprašanja v zakupu in naj tudi izdajo vse potrebne zakone in uredbe za ozdravitev gospodarstva. Ženske pa ne smejo dopustiti, da bi se to zgodilo na njihov račun, da bi morale ženske prve plačati račun za ono, kar so moški do sedaj pogrešili. Brezposelnost, ki spremlja naš propadajoči gospodarski red, zadeva žensko prav v isti meri kakor moškega in nikakor ne gre, da bi hoteli moški zasilno krpati barko, v katero teče voda z vseh strani, s pomožnimi sredstvi, ki gredo na ženski račun.

Kako zelo ostaja tak načrt rešitve na površju, nam dokazuje že dejstvo, da se ozira izključno na inteligenčne stanovce, da ne sega v kmečki in proletarski razred. Samo intelektualka zavira gospodarstvo, delavka pa menda ne. Ker se pri ženskah v svobodnih inteligenčnih poklicih, pri zdravnicah, pisateljicah itd. tak boj težje začne, se ga je začelo previdno pri onih, kjer je največ izgleda na uspeh, pri ženskah v javnih poklicih, pri učiteljicah, uradnicah itd. Kmečka ženska lahko še naprej dela od zore do mraka, po poroki bolj ko prej, saj njeno delo nikomur ne diši. Prav tako delo proletarske ženske ne pride v poštev in bo lahko ostala tovarniška delavka, perica, postrežnica itd. še naprej. Pri inteligenčnih poklicih pa je seveda nekaj drugega, v njih se poročene žene ne smejo udeleževati in je treba mlajšim vstop v nje sploh onemogočiti. Iz tega vidika moramo tudi razumeti zahtevo točne ločitve poklicev v moške in ženske poklice, o katerih se zadnje čase toliko govori. Po mnenju marsikaterega bi najbrže taka ločitev poklicev izgledala tako, da bi veljali kot moški poklici vsi boljše plačani, socialno višje stoječi poklici, medtem ko bi ostala ženskam samo najnižja in najbolj nevaležna opravila. Če pa gledamo tako delitev poklicev z ženskega stališča, bi morala izpasti tako, da bi bili potem pač vsi poklici strogo deljeni in bi tako imele ženske povsod opraviti le z ženskami, ako mislijo drugi, da je to praktično mogoče. Potem bi smele vzgajati ženski naraščaj samo vzgojiteljice, zdraviti bi jih morale samo zdravnice, soditi samo sodnice, zagovarjati samo odvetnice, njih obleke šivati

samo šivlje itd. Da bi pa taka ločitev poklicev ne bila v prilog obstoječemu stanju, hegemoniji moških v boljše plačanih poklicih, je jasno.

Kdor razume, da je sedanja brezposelnost le posledica kapitalističnega gospodarskega reda, ki umira v svojih lastnih ruševinah, bo tudi razumel, zakaj skušajo fašisti in hitlerjevci reševati brezposelnost tako enostransko, v škodo žensk, s tako malenkostnimi zasilnimi sredstvi, namesto da bi velikopotezno reševali celotno gospodarstvo. Fašizem je skrajni, zadnji napor kapitalizma za obstoj, in zato narekuje rešitev kapitalističnega gospodarskega reda tudi borba proti poklicni ženi. Da potolaži nezadovoljnost širokih množic, da zakrije prave vzroke sedanje bede, zato meče fašizem žene iz poklicev, a nima pri tem niti trenutnih uspehov, saj je znano, da tudi v fašističnih državah brezposelnost stalno narašča, da si hočejo to dejstvo z napačnimi številkami prikriti.

Tudi pri nas bi radi našli rešitev iz bede in brezposelnosti s tem, da kažejo s prstom na intelektualke in poklicih, predvsem na poročene žene. V ozadju pa tiči prozorni namen, izriniti polagoma vse ženske iz javnega življenja, tudi neporočene. Tudi so že začeli ženskam kratiti možnost poklicne izobrazbe. Tako n. pr. nimamo v dravski banovini nobene prvega letnika ženskega učiteljskega.

Res je, da bi morale v izjemnih časih, kakor so današnji, prednjačiti socialne dolžnosti pred manj nujnimi pravicami posameznikov, n. pr. pred pravico svobodne izbire poklica tudi po poroki. Toda žensko stanje na stališču, da morajo takrat, če se rešuje naše gospodarstvo z zasilnimi odredbami, prispevati ženske samo tako velik delež kakor moški. Če združuje posamezni moški par dobro plačanih mest v svoji osebi, naj odstopi vse razen enega prav tako kakor ženska, če je v enakem položaju. Ako izgubi poročena žena službo, ker je njen mož dobro situiran, je samo pravično, da izgubi javno službo tudi moški, ki se poroči n. pr. z bogato trgovko ali gostilničarko, kakor imamo par primerov tudi pri nas. Res je, da je marsikatere muškemu neznan misel, da bi moral biti gospodarsko odvisen od žene, toda prav tako je večinska ženska težko, če je denarno odvisna od moža, posebno še, če mora skrbeti za svoj-

ce, n. pr. za starše, in ne more zahtevati, da bi mož še to redil.

Prav tako ne more ženstvo dopustiti, da bi se ženskemu naraščaju kratila pravica do poštenega dela in kruha in se jih navajalo samo v zakon in materinstvo ter v gospodinjstvo. Seveda je materinstvo nesporno ženski poklic, ampak mater je vedno lahko samo toliko, kolikor je istočasno moških voljnih prevzeti odgovornosti očetovstva. Moški so pa v teh težkih časih pripravljani na očetovstvo le tedaj, če vedo, da jim bo bodoča žena pomagala nositi del bremena, ne pa, če vedo v naprej, da jim bo žena le povečavala breme in jih ovirala v ugodju. Znaten del deklet je pa tudi, ki se ne morejo poročiti; n. pr. tiste, ki so revne ali telesno nesposobne. Mnogo jih je tudi, ki se nočejo poročiti, morda ker so kje doživle razočaranje in teh ne bo mogel nihče siliti, kajti za poklic žene in matere je prav gotovo treba predvsem notranje pripravljenosti. Pa tudi ona dekleta, ki se kasneje poroče, se morajo pred poroko udeleževati v poklicih, saj danes starši v večini primerov komaj čakajo, da pride otrok od mize. Poklicno delo pripravljajo tudi poročeno ženo na vse poznejše možnosti in s temi zvezana razočaranja, n. pr. za primer moževe smrti, ločitve i. dr.

Ker bomo rabili ženske, ki so pripravljene za življenje in njegove zahteve, ki bodo prevzele v življenju soodgovornost za del nove zgradbe, ki vstaja, pridemo do zaključka, da naj država uporabi pri svoji notranji dograditvi v bodoče še bolj kot doslej tudi sile in sposobnosti ženske, da ji pa naj zato tudi dopusti, da na vseh območjih in na vseh področjih soustvarja in sooblikuje. Ni treba, da hodimo po potih onih, ki so našemu narodu že davni neprijatelji, tembolj, ker nismo prepričani, če vodijo te poti do končnega cilja, do resnične ozdravitve gospodarskega in javnega življenja. Če se bo žena zavestno vzgajala za javno življenje, če se ne bo obsojevala samo na izživljanje ob domačem ognjišču, potem šele bomo tudi lahko zahtevali od njih zmisel za skupnost, ki ga bodo presojale in gojile v dušah svojih otrok. To nam bo pa v bodočnosti nujno potrebno, saj sili ves gospodarski, politični in kulturni razvoj človeštvo neizbežno, da se veže v vedno tesnejše in obsežnejše cnote.

Milica Stupanova.

Izredna skupščina JUU — odgodena

Kraljevska banska uprava dravske banovine, IV. No. 3622/I, Ljubljana, dne 23. februarja 1934. Jugoslovenskemu učiteljskemu združenju v Ljubljani na znanje z vabilom, da o tem obvesti posamezna učiteljska društva. Po obvestilu bana zast. načelnika prosvetnega oddelka: Vrhovnik Fran, I. r.

Kraljevske banjske uprave, prosvetno odeljenje, Ljubljana.

Odlukom 11495 od 22. februarja 1934 stavljena je van snage odluka O. N. br. 2440 od 18. januarja 1934 kojom su odobrena osustva delegatima za vanrednu skupštinu Jugoslovenskog učiteljskog združenja koja se shodno istoj neće održati o čemu telegrafski obavestite sekciju i učiteljska društva. O. N. br. 11495. Načelnik: Jakšić, s. r.

Jugoslovensko učiteljsko združenje Broj 1223, 23. februarja 1934. godine, Beograd. Jugoslovenskom učiteljskom združenju, Sekciji Dravske banovine, Ljubljana.

Gospodin Ministar prosvete u saglasnosti sa Ministarskim savetom, a na osnovu §-a 76, tačka 10, Zakona o činovnicima i u vezi sa članom 3. v, i 26. A. a. Pravila Jugoslovenskog učiteljskog združenja rešio je s obzirom na to, da je sada rad u školama najintenzivniji, da se vanredna skupščina učiteljskog združenja sazvana za 4 mart t. g. u Beogradu ne održi. Obavestite o ovome hitno uprave svih sreskih društava. Predsednik Jugoslovenskog učiteljskog združenja: D. Rašić, s. r. Sekretar: Blagoje M. Radojević, s. r.

OKROŽNICA POBLAŠĆENCA SEKCIJI.

Jugoslovenskom učiteljskom združenju, Sekciji za Dravsku banovinu u Ljubljani.

Ministarstvo Prosvete dostavlja: »Odlukom O. N. br. 11495 od 22. II. 1934. stavljena je van snage odluka O. N. br. 2440 od 18. I. 1934., kojom su odobrena otsustva delegatima za Vanrednu skupštinu J. U. U., koja se shodno istoj neće održati o čemu telegrafski obavestite Sekciju i učiteljska društva.«

Prema tome, naša Vanredna skupščina, zakazana za 4. III. o. g. u Beogradu, neće se održati.

To odgađanje međutim ne znači da na poslu sporazuma prestanemo raditi. Naprotiv, sve ono, što smo na sporazumu radili, i što radi kratkoće vremena nije moglo biti u detalje izvedeno, sad treba da se nastavi. Jer,

jedan sporazum donet bez dovoljno obazrivosti, nosi u sebi sve opasnosti novih ličnih razmirica, kojih smo se baš sporazumom želili rešiti.

U Upravu našeg Udruženja treba kandidovati najbolje između najboljih među nama, ličnosti koje su u svakom pogledu besprekorne i uživaju opšte poverenje i naše i naših pretpostavljenih. Kandidovanjem i biranjem ličnosti koje nisu takve, koje ulaze u Upravu sa bolesnim ličnim ambicijama ili iz sebičnih i materijalnih razloga a ne iz čiste ljubavi prema Udruženju, ne samo da ne bi unapredili, nego bi upropastili ugled našeg Udruženja.

Revidirajmo još jednom i pravila i poslovnice, da ne bi svake godine morali unositi novele. Ima još uvek nejasnih mesta, koja se mogu razno tumačiti a to unosi u naše redove zabunu i nesporazume.

Za svaki naš sporazumni rad, bićemo u kontaktu i dogovorno ćemo utvrditi sve detalje rada iduće Skupščine, koja je pozvana da definitivno sredi prilike našeg Udruženja.

Molim da o svemu obavestite i Vaša sreska društva i pozovete ih, da održe dostojanstvo, slogu i disciplinu, da od sporazuma niko ne odstupa i da u svemu imaju poverenja u svojim sekcijским Upravama, koje će ih o svakom našem zajedničkom poslu na izvodenju sporazuma tačno i verno obavestavati. Svaki nenromišljen gest i nepotrebna komentarisanja, škodiće izvodenju našeg sporazuma.

Naš sporazum nije ničim okrnjen, naprotiv, utvrđen. Vreme, koje nam sad stoji na raspoloženju, treba iskoristiti, da se opšta sloga u Udruženju — a to je želja i naših pretpostavljenih — definitivno izgradi.

S drugarskim pozdravom

D. Mirkov, s. r.,

II potpredsednik J. U. U.,
preds. sekcije za Dunav, ban.

Novi Sad, 24. II. 1934.

IZ PREDSEDSTVA BEOGRAJSKE SEKCIJE,

PRED ODGODITVIJO SKUPŠCINE,

Dragi druže!

Pošto smo 10. februara konačno utvrdili sporazum i kandidaciju predsednika, ja te najlepše molim, da od danas do 4. marta upotrebiš sve moći i umećnost, da naša sporazumna lista pobedi i na taj način dovršimo sveto delo saniranja prilika u našem udruženju, na

čemu će nam, znam sigurno, celokupno učiteljsvo biti zahvalno.

Molim Te, druže, budi dobar, te me izvesti kako stvari stoje za glasanje, a ja te mogu uveriti, da će svih 25 beogradskih glasača glasati za našu sporazumnu listu.

Srdačan drugarski pozdrav od

Drag. S. Ostojić, s. r.,

Predsed. Sekcije:

Gajeva 4.

15-II-1934 godine
Beograd.

IZ SEKCIJE JUU ZA DRAVSKO BANOVINO, PRED ODGODITVIJO SKUPŠCINE.

Jugoslovensko učiteljsko udruženje, sekcija grada Beograda, Beograd.

Na dopis predsednika Vaše sekcije tov. Dragutina Ostojića z dne 15. t. m. nam je čast odgovoriti, da pozdravlja sekcija za dravsko banovino vsako prizadevanje in vsak korak, ki stremi za dosego sporazumne liste in bo članstvo tudi sigurno glasovalo za tako listo. Načelno pa moramo vedeti:

1. V kakem obsegu je prišel na tej listi do izraza sporazum in katere grupacije vsebuje lista?

2. Kdo so nosilci in predstavniki v tej listi in kakšno je njihovo dosedanje delo za prosveto, šolstvo, stan in organizacijo?

3. Kateri načelni program zastopa ta lista in njen delovni program za bližnje bodočnost. (Načelni in delovni program te liste bi se moral zrealiti že v resoluciji, ki naj bi jo sprejela izredna skupščina).

V teh vprašanjih morajo biti delegati že pred otvoritvijo skupščine na jasnem.

Pričakujemo blagohotnega obvestila na gornja vprašanja in tovariški pozdravljamo!

Št. 1799/33-34. Ljubljana, 20. II. 1934.

Predsednik:

Ivan Dimnik, s. r.

Tajnik:

Metod Kumelj, s. r.

IZ BEOGRAJSKE SEKCIJE JUU PO ODGODITVI SKUPŠCINE.

Jugoslovenskom učiteljskom udruženju, Sekciji za dravsku banovinu, Ljubljana.

Na dopis te sekcije br. 1799/33-34, čast nam je odgovoriti sledeće:

Beogradska sekcija stoji na stanovištu sporazuma od 14 i 15 decembra, koga su potpisali svi predstavnici sekcija, kao i na sporazumu za budućeg predsednika JUU g. Dorda Mirkova, koji je kandidovan od strane predsednika svih sekcija na dan 10 februara o. g.

Što se tiče ostalih ličnosti, koje treba da uđu u I. O., ova sekcija stala je na stanovištu da se biraju i kandiduju u oči vanredne skupštine i to općim poverenjem svih sekcija.

Načelni program te liste bio bi rezolucija svih naših razgovora i sporazuma od 14 i 15 decembra prošle godine i 10 februara ove god.

No pošto je danas preko Radio stanice već objavljeno, da se ne će održati vanredna skupščina, to će posle ovoga svakako nastati druga situacija u kom će se slučaju voditi ponovni razgovori, koji moraju srediti saniranju prilika u JUU.

Verujući uvek u dobru volju drugova naših iz dravske banovine, šaljemo Vam srdačne i drugarske pozdrave.

Beograd, Br. 70 od 23 febr. 1934.

Sekretar:

I. Trinojević.

Predsednik:

Drag. S. Ostojić.

KOMENTARJI ČASOPISJA.

Dnevni listi so prinesli poleg obvestila tudi sledeči komentar.

Izredna skupščina JUU onemogočena. Kakor znano so imeli v Beogradu 10. t. m. predsedniki vseh banovinskih sekcij JUU skupen sestanek, na katerem so se posvetovali o ureditvi razmer v JUU in o sporazumu za izredno skupščino. Zedinili so se na to, da se izredna skupščina vrši in da na njej sporazumno izvolijo novo upravo. Že prej je bil med njimi dosežen sporazum v pogledu izpremembe pravil in skupščinskega poslovnika. Ob tej priliki so imeli tudi skupno konferenco s predsednikom izvršne uprave JUU, ki pa se je odločno izrekel proti izredni skupščini.

IZŠLA JE DRUGA IZDAJA RIBIČIČEVE KNJIGE »MIHEC IN JAKEC« KARTONIRANI IZVODI STANEJO 8 DIN. NAROČILA SPREJEMA MLADINSKA MATICA, LJUBLJANA, FRANČISKANSKA ULICA 6/I.